

W/1617/07

Warszawa, 16 listopada 2007 r.

Pan dr inż. Grzegorz Bliźniuk
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw
Wewnętrznych i Administracji

dotyczy: *Uwagi PTI do Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2007-2013*

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo Pana Ministra z dnia 23 października 2007 r. (L.dz. DI-0419-15-4602/07/JL) zapraszające Polskie Towarzystwo Informatyczne do ponownego zaopiniowania projektu *Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2007-2013* w imieniu PTI pragnę podziękować Panu Ministrowi za przesłanie zaproszenia oraz za wyrażenie zgody na przedłużenie terminu składania uwag w tym zakresie. Zagadnienia związane ze społeczeństwem informacyjnym leżą w bezpośrednim kręgu zainteresowań naszego Towarzystwa, a nasi Członkowie i środowisko, które reprezentujemy, z wielką uwagą śledzą wszelkie wydarzenia i inicjatywy w tym zakresie. To właśnie sprawia, że możliwość wypowiedzenia się w kontekście projektu tak ważnego dokumentu, jest dla nas bardzo ważne.

Cieszy nas również fakt, iż nie tylko Polskie Towarzystwo Informatyczne z zaangażowaniem podchodzi do tego zagadnienia, o czym świadczą słowa Pana Ministra o dużej ilości uwag nadesłanych w lipcu b.r. przy okazji pierwszej konsultacji w tym zakresie. Dziękujemy bardzo za wprowadzenie zmian do projektu *Strategii*, które nasze Towarzystwo zaproponowało w lipcu. To właśnie potwierdza, że nasz głos w tych ważnych sprawach jest uważnie słuchany i brany pod uwagę, co sprawi, że z tym większą chęcią uczestniczymy w każdej nowej inicjatywie tego typu.

Naszym zdaniem dokument ten wymaga dalszych szerokich konsultacji społecznych i naukowych, ponieważ nie jest jeszcze dopracowany. Brakuje w nim kilku ważnych elementów, takich np. jak:

- nadanie wag poszczególnym działaniom od najważniejszych do najmniej ważnych;
- określenia kamieni milowych w poszczególnych działaniach, tak aby można było dobrze monitorować postęp prac.

Głębsza analiza projektu *Strategii* została przeprowadzona przez Kolegę Jerzego Nowaka – Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Informatycznego, która była dyskutowana przez Członków PTI, a której treść pozwalam sobie dołączyć.

POLSKIE TOWARZYSTWO INFORMATYCZNE

ZARZĄD GŁÓWNY

01-003 Warszawa, al. Solidarności 82A/5, tel./faks: (0 - 22) 838 47 05, (0 - 22) 636 89 87

Biorąc pod uwagę wszystkie uwagi i ich ilość proponujemy nie przekazywać jeszcze tego dokumentu do realizacji, a skoncentrować się w najbliższym czasie na dalszym jego doskonaleniu w oparciu o szerokie konsultacje społeczne i naukowe.

Polskie Towarzystwo Informatyczne zgłasza przy tym swoją ciągłą gotowość do dalszego aktywnego uczestniczenia w procesie opracowywania tak ważnego dokumentu, jakim jest *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2007-2013*.

Łączę wyrazy szacunku,

SEKRETARZ GENERALNY

Polskiego Towarzystwa Informatycznego

Radosław Bursztynowski

Uwagi do Strategii rozwoju SI 2013

0. Wprowadzenie

Problem społeczeństwa informacyjnego pojawił się po II wojnie Światowej jako zapowiedź nowej formacji społecznej, następcy po społeczeństwie przemysłowym. Powstaniu sprzyjały osiągnięcia techniki w sferze telekomunikacji i informatyki. Podstawy teoretyczne zjawiska sformułowano w USA i w Japonii.

Europa wykorzystuje tę ideę do podjęcia próby doścignięcia USA w sferze nauki i techniki – pojawia się raport M. Bangemanna, strategia lizbońska itp.

Z kolei w Polsce wiedza o społeczeństwie informacyjnym pojawia się dość szybko – analiza literatury z lat 80-90-ych XX wieku wykazuje, że polska socjologia zna wszystkie trendy rozwoju w świecie. Poważnym problemem jest jedynie to, że Polska kopiuje wytyczne unijne (poniekąd słusznie), ale rzeczywistym problemem Polski jest likwidacja cywilizacyjnej przepaści, dzielącej polskie społeczeństwo od zachodnio-europejskiego. Zostało to dobrze pokazane przez M. Szczepańskiego w pracy *Internet-społeczeństwo informacyjne – kultura – str. 127 – 144*.

Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego powinna zatem sprzyjać szybkiemu postępowi cywilizacyjnemu, niekoniecznie wg kryteriów unijnych – ściganie się z USA w warunkach polskich nie ma żadnego sensu. Strategie i programy rozwoju społeczeństwa informacyjnego opracowane po 2000 r. nie gwarantują tego, stanowią kopie rozwiązań unijnych, które w przypadku Polski nie odpowiadają zbyt potrzebom kraju i społeczeństwa. Wydaje się, że w warunkach polskich dobrym wzorcem jest koncepcja NII (vide zał. nr 1) wiceprezydenta USA Ala Gore'a – rząd buduje infrastrukturę informatyczną, stwarzając w ten sposób warunki do rozpowszechnienia różnego rodzaju usług elektronicznych.

Zbieżna z tymi poglądami jest koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju^a, która negatywnie ocenia stan infrastruktury informatycznej kraju i wskazuje na poważne zaniedbania w sferze zagospodarowania przestrzennego, hamujące postęp w budowie społeczeństwa informacyjnego.

1. Uwagi wstępne

Oceniany dokument pn. „Strategia...” nie zawiera podstawowych informacji o podstawie opracowania, ani jego przeznaczeniu. Sprawia wrażenie słownego komentarza do Planu Informatyzacji Państwa, nie rozstrzygając żadnych istotnych problemów związanych z nowym zjawiskiem społecznym, jakim jest społeczeństwo informacyjne, traktowane jako następne stadium po społeczeństwie przemysłowym. W aspekcie finansowym przedstawia pewne działania planowane na rok 2008 i dalsze nie informując o ujęciu tychże ani w budżecie na 2008, ani w dalszych planach. Zaskakuje nieco, że plan sporządzony w październiku 2007 nie ujmuje również żadnych działań szczebla rządowego związanych z EURO'2012 w sytuacji, gdy szereg dużych firm informatycznych już podjęło takie przygotowania (wymienienie mistrzostw EURO'2012 może zakrawać na żart, ale istnieje obawa, że nadrabianie opóźnień może spowodować naturalne w takiej sytuacji przesunięcie środków finansowych – kosztem rozwoju społeczeństwa informacyjnego) Brakuje również informacji, czy na etapie sporządzania strategii skorzystano z recenzji naukowców, zajmujących się od lat tą problematyką^b. Pominięto również prace Komitetu PAN Polska 2020.

Przy przygotowaniu strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego należy poddać analizie prognozy rozwoju gospodarczego Polski w aspekcie dorównania poziomowi innym krajom z UE. Prognozy te nie są optymistyczne. Już w 1995 r. St. Albinowski (Gazeta Bankowa z 10.07.1998) ocenia, że doścignięcie

^a Studia Regionalne i Lokalne, str. 63 – 64, wyd. specj. T.II – 2006 pod red. prof. G. Gorzelaka, ISSN 1509-4995.

^b Np. prof. m.in.: R. Tadeusiewicz, P. Sienkiewicz, K. Doktorowicz, L. Zacher, W. Cellary, A. Pawłowska, D. Dziuba, M. Hetmański, K. Krzysztofek, T. Goban-Klas, D. Batorski i inni. W 2005 r. prof. W. Cellary opracował recenzje do „Programu Operacyjnego NPR”, zanim dokument przekazano do wiadomości publicznej: vide Cellary, Wojciech, - Opinia o Sektorowym Programie Operacyjnym „Nauka, nowoczesne technologie i społeczeństwo informacyjne” w ramach NPR 2007-2013 wg: <http://www.npr.gov.pl/NR/rdonlyres/4279953C-A1A8-4B1B-9E2C-0B3E08CD267B/13418/Nauka.doc>

01– 003 Warszawa, al. Solidarności 82A/5, tel./faks: (0 - 22) 838 47 05, (0 - 22) 636 89 87

np. Portugalii zajmie ok. 40 lat. Potwierdza te prognozy prof. M. Szczepański (*Internet- społeczeństwo informacyjne – kultura* - Tychy 2006) podając, iż przy tempie rozwoju rzędu 7% rocznie (!) doścignięcie Unii trwałoby ok. 24 lat, natomiast przy wariacie 4% wzrostu PKB wyrównanie poziomów gospodarczych będzie trwać ok. 95 lat. Oznacza to po prostu, że będziemy dysponować komórkami, paszportami biometrycznymi itp. gadżetami nowoczesności, a Polska jako kraj będzie nadal rezerwuarem taniej siły roboczej i eksporterem produktów wykonywanych pod dyktando właścicieli spoza Odry (*WSK Rzeszów produkuje nowoczesne silniki odrzutowe, ale myśl techniczna pochodzi z zakładów Pratt-Whitney -Kanada, a nie z polskich politechnik i biur konstrukcyjnych*).

Projekt Strategii nie odwołuje się również do dorobku nauki, ani nie kreuje nowych działań w sferze nauka – administracja. W szczególności można tu wskazać przedsięwzięcie *Foresight*, kierowane przez prof. M.Kleibera.

Strategia budowy społeczeństwa informacyjnego powinna wskazywać kilka kierunków rozwoju społecznego kierując inne kwestie do odrębnych dokumentów rządowych. W szczególności strategia powinna ujmować:

- problem rozbudowy infrastruktury informatycznej dla społeczeństwa informacyjnego, kierując jej realizację do stosownego ministerstwa;
- problem likwidacji wykluczenia cyfrowego;
- problem edukacji społeczeństwa przy pomocy technik informatycznych (nie należy tego wiązać z opanowaniem umiejętności komputerowych czyli obsługi komputera);
- cyfryzację krajowych zasobów bibliotecznych.

Strategia budowy społeczeństwa informacyjnego powinna wynikać wprost ze Strategii Rozwoju Kraju i w ten sposób wskazywać powiązania z innymi strategiami i działaniami.

Warto w tym miejscu przypomnieć szereg najważniejszych dokumentów opracowanych w latach 2003 -2007, a dotyczących również społeczeństwa informacyjnego, a mianowicie:

- Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska na lata 2004 – 2006 – Min. Nauki i Informatyzacji, grudzień 2003;
- Program Wieloletni – Rozwój telekomunikacji i poczty w dobie społeczeństwa informacyjnego 2005 – 2008, Min. Infrastruktury i Instytut Łączności, zatwierdzony przez RM 31.08.2004;
- Plan działań na rzecz rozwoju elektronicznej administracji (eGovernment) na lata 2005-2006, MNil, wrzesień 2004;
- Proponowane kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do 2020 r., MNil, wrzesień 2004;
- Strategia kierunkowa rozwoju informatyzacji Polski do roku 2013 oraz perspektywiczna prognoza transformacji społeczeństwa informacyjnego do roku 2020, MNil, czerwiec 2005; przyjęty przez RM 29.06.2005;
- Program Operacyjny: Nauka, nowoczesne technologie i społeczeństwo informacyjne 2007 – 2013 – Wstępny projekt^c; MNil – sierpień 2005;
- Strategia wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na lata 2007 – 2013, Min. Polityki społecznej, 2005;
- Plan działań w zakresie rozwoju szerokopasmowej infrastruktury dostępowej do usług społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2007 – 2013^d, Min. Transportu, czerwiec 2007, przyjęty przez RM 26.06.2007.

^c Dokument był recenzowany przez przedstawicieli nauki, m.in. prof. W. Cellarego.

^d Pozytywną cechą tego dokumentu jest to, że konsekwentnie odwołuje się do strategii opracowanych w poprzednich latach, czego nie dostrzega się w omawianej Strategii.

Pominięto w tym wykazie powszechnie znany Plan Informatyzacji Państwa. Proponowana Strategia winna odnieść się do niektórych dokumentów z wyjaśnieniem rzeczowym, dlaczego utraciły ważność – uzasadnienie utraty ważności po 2 latach postępowaniem technicznym jest niezbyt wiarygodne.

2. Uwagi ogólne.

Przedstawiony materiał jest bardzo obszerny, co nie ułatwia przygotowania rzeczowej opinii w krótkim okresie czasu. Z konieczności więc zgłaszane uwagi mają charakter wybiórczy i odnoszą się tylko do niektórych spraw ujętych w dokumencie. W niniejszej opinii przedstawiono wobec tego kilka uwag natury ogólnej, które wymagają dalszego uszczegółowienia, o ile autorzy dokumentu Strategii rzeczywiście oczekują na takie uwagi. W szczególności analizując dokument należy zwrócić uwagę na następujące kwestie:

- Strategia przygotowana jest bardzo rozwlekle, co utrudnia odbiór. Objętość dokumentu jest również zbyt duża. Znajduje się w nim szereg specyfikacji aktów prawnych i działań itp., które bez szkody dla dokumentu powinny znaleźć się w nim w postaci załączników czy aneksów – dokument właściwy nie powinien przekroczyć wtedy 50-60 stron,
- W dokumencie pominięto odwołania do przypadków dobrych rozwiązań w innych krajach UE jako wzór do naśladowania (np. Westfalia, fińskie i czeskie programy rządowe^e itp.),
- Strategia praktycznie odwołuje się do działań na szczeblu centralnym pomijając dziesiątki realizowanych programów na szczeblu gmin, powiatów i województw; programy te realizowane są praktycznie w oderwaniu od działań centralnych,
- Brak oceny stopnia wykonania (niewykonania) planów budowy społeczeństwa informacyjnego i informatyzacji kraju z lat 2000 – 2005, w tym oceny stopnia realizacji uchwały Sejmu z 2000 r.; poprzednie MNiI sporządzało kwartalne raporty z działań na rzecz społeczeństwa informacyjnego, czego zaniechano po 2005 r. Obowiązek sporządzenia raportów wynikał ze stanowiska rządu w wyniku uchwały Sejmu z 14.07.2000 r.^f Ostatni znany raport nosi datę - wrzesień 2005: „W kierunku społeczeństwa informacyjnego – Informacja o działaniach Ministra Nauki i Informatyzacji”;
- Całkowite pominięcie usług elektronicznych w Strategii, co przekreśla sens tego dokumentu sprowadzając go do specyfikacji systemów informatycznych realizowanych na szczeblu centralnym, nie negując ich ważności (CEPIK, E-PUAP, e-Deklaracje itp.); nie ma również odniesienia do poprzedniego programu Wrota Polski (obowiązuje czy zrezygnowano z niego?),
- W dokumencie nie zauważono i pominięto dorobek i możliwość współpracy z uczelniami, towarzystwami naukowymi i organizacjami pozarządowymi, które wykazują szczególną aktywność na tym polu; ta sama uwaga dotyczy współpracy ze związkami gmin, powiatów, miast i województw szczególnie predestynowanych do realizacji zadań związanych z wdrożeniem zadań dotyczących budowy SI,
- Strategia nie zawiera kierunków i wytycznych dotyczących powszechnego zastosowania podpisu elektronicznego – czy rzeczywiście będzie potrzebny czy nie^g,
- Marginalne potraktowanie bibliotek – uwagi rozwinęto poniżej,

^e Np.: Jak budowano społeczeństwo informacyjne w W. Brytanii w:
http://www.e-mentor.edu.pl/artyku_v2.php?numer=18&id=380

^f <http://www.kbn.gov.pl/cele/raporty/index.html>.

^g Sprawa była swego czasu przedstawiona przez ISOC: Stanowisko ISOC Polska w sprawie barier podpisu elektronicznego w Polsce;
http://www.isoc.org.pl/bariery_podpisu_elektronicznego.

- Strategia budowy społeczeństwa informacyjnego powinna odnieść się w jakimś stopniu do problematyki globalizacji, innowacyjności i gospodarki opartej o wiedzę – brak jest odwołań do tych problemów albo innych dokumentów rozstrzygających te kwestie,
- Problematyka bezpieczeństwa w społeczeństwie informacyjnym - potraktowana jest marginalnie i sprowadzona do kwestii oprogramowania antywirusowego; nie wystarczająco potraktowano sprawę ochrony dzieci przed zagrożeniami z Internetu (vide – działania NASK),
- Potraktowanie problematyki społeczeństwa informacyjnego (które w samej rzeczy jawi się jako kategoria socjologiczna) czysto technicznie (szerokopasmowy Internet i „rozdawanie” komputerów), nie wnikając w społeczne problemy zjawiska,
- Bardzo ogólnikowe potraktowanie problemów zdalnego kształcenia – Strategia nie odpowiada na pytanie, czy w 2013 r. będzie możliwe zaoczne uzyskanie matury, nie mówiąc już o niektórych specjalnościach studiów wyższych. Zdalne nauczanie sprowadzono praktycznie do zdobywania umiejętności informatycznych (też ważne, ale chyba nie o to chodzi),
- Sektor informacyjny – Strategia nie odnosi się w żadnym stopniu do tzw. sektora informacyjnego, odpowiedzialnego za wzrost PKB. Pojęcie sektora informacyjnego jest znane w światowej nauce (M.Uri Porat, D. Bell, M. Castells i inni), jak i w Polsce, gdzie badania prowadzi od dawna prof. D. Dziuba (np. Gospodarki nasycone informacją i wiedzą, Warszawa 2000; Optimum - Studia ekonomiczne nr 4/2006, Białystok 2006). Definicja sektora informatycznego jest wprawdzie dyskusyjna (wchodzi np. do niego produkcja maszyn elektrycznych i papierniczych), ale jest to podejście jednolite w UE i USA. Strategia nie odpowiada więc na pytanie, czy w 2013 r. sektor informacyjny będzie decydujący w gospodarce Polski czy też nadal będziemy uzależnieni od eksportu mebli (aktualnie: ok. **3 mld Euro rocznie**, a eksport oprogramowania wg Stowarzyszenia Polski Rynek Oprogramowania wynosi ok. 150 -250 mln USD),
- Brak odwołania do aktualnych badań statystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem Diagnozy Społecznej (WWW.diagnoza.com), która od 2000 r. miała już 4 edycje i jest najpowszechniejszym badaniem statystycznym (ok.. 12.500 osób ankietowanych) prezentującym stan nasycenia nowoczesnymi technologiami i stopnia korzystania z Internetu; Strategia odwołuje się do danych GUS z listopada 2006, w sytuacji gdy GUS przedstawił obszerny zestaw danych w maju br.,
- Wykluczenie cyfrowe – rozwój Internetu powoduje zjawisko tzw. wykluczenia cyfrowego, które sygnalizowały już raporty Klubu rzymskiego w latach 80-ych XX wieku; Strategia w niewystarczający sposób odnosi się do tego negatywnego zjawiska – proponowane w dokumencie rozwiązania są niewiarygodne i nie poparte żadnymi deklaracjami finansowymi. Przypominają wczesne propozycje wiceprezydenta USA Ala Gore’a, który proponował wyposażanie najuboższych rodzin w komputery bezpłatnie (skończyło się na propozycjach). Zjawisko wykluczenia cyfrowego będzie narastać pomimo optymistycznych zapowiedzi wieszczących jego zanik, dotycząc przede wszystkim wsi i ludzi o niskich dochodach. Problem ten obszernie omawia D. Batorski w Diagnozie Społecznej 2007 – wg tych badań nie korzysta z Internetu ok. 58% populacji, w grupie osób z wykształceniem podstawowym nie korzysta aż 96%, a na wsi – 74%. Dla mieszkańców tzw. ściany wschodniej wskaźnik ten wynosi 74%. Fatalnie przedstawiają się dane w grupie osób powyżej 60 roku życia – w grupie 60-64 lata nie korzysta 86%, a w wieku pow. 65 lat – aż 96%. Te wielkości są wręcz alarmujące i niestety nie znajdują odzwierciedlenia w Strategii. Skojarzenie ich z odsetkiem zatrudnionych w Polsce, który już jest jednym z najniższych w Europie powinno skutkować podjęciem szeregu działań zaradczych, czego niestety w Strategii nie widać (*W Europie podejmuje się obecnie szereg działań mających na celu aktywizację ludzi starszych*).
- Finanse – Strategia nie przedstawia żadnej prognozy wydatków na jej realizację, zarówno w planach budżetu na 2008, sugestii odnośnie budżetów w późniejszych latach ani nie informuje,

01– 003 Warszawa, al. Solidarności 82A/5, tel./faks: (0 - 22) 838 47 05, (0 - 22) 636 89 87

ile środków unijnych przeznaczone będzie do 2013 r. na realizację budowy społeczeństwa informacyjnego.

- Brak korelacji z innymi dokumentami rządowymi – przede wszystkim ze Strategią Rozwoju Kraju 2007 – 2015; Strategia wręcz sprawia wrażenie opracowania w oderwaniu od wniosków i zaleceń ujętych w innych dokumentach. Stwierdza się również brak odwołania do Strategii Szerokopasmowego Internetu (dokładnie: Plan działań w zakresie rozwoju szerokopasmowej infrastruktury dostępowej do usług społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2007 – 2013), przygotowanej przez Min. Transportu w czerwcu 2007 ^hr.

3. Niektóre uwagi szczegółowe.

W opracowaniu uwag szczegółowych odniesiono się tylko do niektórych sformułowań i danych.

- 3.1. Słownictwo – proponuje się staranne przeanalizowanie stosowanego słownictwa i zrezygnowanie z użycia skrótów typu ICT;
- 3.2. Uwarunkowania technologiczne punkt I.1.3.
Punkt zawiera dość szczegółowe rozważania techniczne i jego umiejscowienie w dokumencie Strategii wydaje się wątpliwe – w najlepszym razie jako załącznik do Strategii.
- 3.3. Akty prawne – punkt II.2 – str.19
W punkcie zawarto szczegółową specyfikację aktów prawnych – być może jest to potrzebne, ale proponuje się to zamieścić w aneksie do Strategii.
- 3.4. Infrastruktura telekomunikacyjna – punkt II.3 Strategii
Rozdział zawiera szereg danych statystycznych pochodzących z Eurostatu, co wydaje się nieco dziwne skoro w kraju dysponujemy znacznie dokładniejszymi danymi (Diagnoza Społeczna). Konieczność porównania z innymi krajami usprawiedliwia takie podejście, ale celowe jest przeniesienie tych informacji do załącznika w celu „odchudzenia” Strategii. Zainteresowanie budzi np. rys. 13 – str. 32, z którego wynika, że najlepsze wskaźniki uzyskują spadkobiercy Wikingów – jest to warte przeanalizowania, dlaczego? Z kolei rys. 15 powinien zostać wycofany z dokumentu – nie można porównywać liczby absolwentów kierunków technicznych przy zdecydowanie różnych liczbach ludności – jeżeli już, to należy opracować wskaźnik „liczba absolwentów na 1 mln ludności kraju”. W obecnej sytuacji Polska może być porównana jedynie z Hiszpanią – tu przegrywa! Poważnym mankamentem dokumentu jest brak jasnego zdefiniowania, kogo zalicza się do grupy „kierunki matematyczne i technologiczne” – czy absolwent politechniki o specjalności odlewnictwo (jest taka technologia, znana od minimum 4000 lat) też figuruje w tej grupie czy nie?
Ten punkt Strategii zwraca również uwagę na kwestie szkolnictwa – podaje się, że ok. 60% nauczycieli korzysta na lekcjach z komputera. Nie podaje się natomiast, czy wynika to z braku kompetentnych nauczycieli, braku komputerów czy też może aktualnych programów nauczania, które nie wymagają wykorzystania środków informatyki na lekcjach – co więcej, nie pojawił się do tej pory dokument pokazujący wizję polskiej szkoły, całkowicie skomputeryzowanej (z wyjątkiem lekcji WF oczywiście).
Strategia w tym miejscu powinna odwoływać się do konkretnego dokumentu MEN, o ile taki istnieje.
- 3.5. Biblioteki – punkt II.4.XII – str. 41
Biblioteki stanowią jeden z najważniejszych elementów społeczeństwa informacyjnego i słuszne jest poświęcenie odrębnego punktu w Strategii. Wątpliwości budzi sprawa wskazania jednej z bibliotek i nie

^h W Planie Min. Transportu niepokojąco brzmi zapis o obniżaniu cen dostępu do usług szerokopasmowych na str. 19-20 – zakłada się, że nastąpi on w wyniku walki konkurencyjnej operatorów; Ministerstwo rezygnuje więc ze świadomej polityki cenowej licząc na dobrą wolę komercyjnych firm.

01– 003 Warszawa, al. Solidarności 82A/5, tel./faks: (0 - 22) 838 47 05, (0 - 22) 636 89 87

zwrócenie uwagi na istniejące i działające porozumienia w kraju. Podjęcie decyzji kilka lat temu o uruchomieniu Polskiej Biblioteki Internetowej wydawało się rozsądne, ale plany nie zostały zrealizowane. Uzyskano zasób ok. 29 tys. egzemplarzy, brak jest dopływu nowych pozycji od prawie 2 lat, ponadto koncepcja spotkała się z krytyką środowisk bibliotekarskich z powodu niewłaściwego opisu książki w bibliotece. Jednocześnie zaczęło funkcjonować porozumienie bibliotek (obecnie ok. 15 – wojewódzkie, uczelniane, instytucje - w tym również kościelne), które udostępnia książki i inne opracowania w nowym standardzie „djvu”, charakteryzującym się znacznie większą kompresją. Wg stanu na 27.10.br zasób tej sieci liczy już ok. 94600¹ egzemplarzy i szybko wzrasta. Do tej sieci w 2006 przystąpiła Biblioteka Narodowa (Polona), która aktualnie udostępnia 6002 pozycje –najwięcej ma Biblioteka Wielkopolska – 54.200 pozycji. Co więcej – Biblioteka Śląska (4.726 pozycji) uruchomiła wojewódzkie porozumienie cyfrowe, w ramach którego biblioteki miejskie i uczelniane (porozumienie obejmuje już 28 bibliotek!) przystępują do skanowania własnych zbiorów w przyjętym standardzie, co znacznie przyspieszy wzrost zasobów dostępnych szerokiej społeczności. Wydaje się więc, że koncepcja PBI jest chybiona i należy zastanowić się jak jej dorobek włączyć do ogólnej sieci.

Strategia w zakresie funkcjonowania bibliotek w społeczeństwie informacyjnym musi być gruntownie zmieniona.

3.6. Rozdział II.4

Rozdział stanowi omówienie aktualnie realizowanych przedsięwzięć informatycznych w administracji centralnej i bez szkody dla kształtu Strategii może być przeniesiony do załącznika.

3.7. Rozdział II.5

Ma charakter sprawozdawczy i informacyjny – niewiele wnosi do przyszłej strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

3.8. Rozdział II.6 – ocena stanu

Strategia odnosi się w tym punkcie do dokumentów opracowanych w 2005 r., przy czym wnioski są co najmniej dziwne. Wstrzymanie realizacji próbuje się wytłumaczyć następująco: „**Dokument „Strategia kierunkowa rozwoju informatyzacji Polski do roku 2013 oraz perspektywiczna prognoza transformacji społeczeństwa informacyjnego do roku 2020” opracowanym w 2005 r. stracił aktualność ze względu na szybki rozwój technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych oraz przeformułowanie polityki państwa w zakresie informatyzacji.**” Oznacza to, że poprzednia Strategia straciła aktualność po 2 latach z powodu postępu technicznego (?), co pozwala na wyciągnięcie wniosku, że aktualnie oceniany projekt też stanie się bezwartościowy po kolejnych 2 latach – postęp techniczny jest tak samo szybki. Do tego dochodzi problem polityki państwa – skoro jesteśmy po wyborach parlamentarnych w dniu 21.10 br, a więc należy się spodziewać identycznego podejścia czyli kolejnego przeformułowania polityki państwa w tej dziedzinie, co praktycznie dyskwalifikuje omawiany dokument. Wyjaśnienie przyczyn zaniechania poprzedniej Strategii jest jednak naiwne i nie przystoi do dokumentu tej rangi.

Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego powinna rzeczowo i krytycznie ocenić poprzednie plany, czego nie ma w przedłożonym dokumencie – niepełne zestawienie różnych planów i strategii z lat 2003 - 2007 podano na str. 2-3 niniejszej opinii.

3.9. Analiza SWOT

Należy bardzo wysoko ocenić próbę opracowania analizy SWOT dla stanu informatyzacji kraju. Analiza ta powinna stać się przedmiotem ożywionej dyskusji w środowisku, ponieważ po raz pierwszy podejmuje się takie opracowanie i nie należy się dziwić, że niektóre sformułowania mogą być dyskusyjne np. w Słabych Stronach:

¹ Przyjmując, że zasoby bibliotek polskich liczą kilkanaście mln pozycji, uzyskane do tej rezultaty są wręcz znikome – poniżej 1%; to świadczy o ogromie prac do wykonania i koordynacji w celu uniknięcia dublowania.

- *brak szerokiej oferty usług B2B i B2C*

3.10. Powszechna edukacja – str. 6

Przy ocenie edukacji zwraca się uwagę wyłącznie na edukację informatyczną tj, opanowanie podstawowych umiejętności obsługi komputera i pakietów biurowych – czyli należy znać np. Worda, a nie ma znaczenia, czy ta osoba potrafi wyrazić jakiegokolwiek myśli w tym edytorze. Strategia praktycznie pomija możliwość zdobywania wykształcenia średniego i wyższego przy pomocy zdalnego nauczania. Wprowadzie na str. 68 istnieje zapis o uruchamianiu e-learningu m.in. dla potrzeb kształcenia ustawicznego, ale nie zamienia się w żadne wymierne konkrety, pomimo opracowania szeregu wskaźników, które mają jakoby opisywać wykonanie strategii w przyszłych latach.

3.11. Operatorzy telefonii komórkowej – str. 72

Na str. 72 podaje się w tabelce wzrost (?) liczby operatorów liczony jako % od wielkości populacji – od 0,01 % do 10,6%, co daje wzrost ponad 1000-krotny. Obecnie mamy w Polsce 4 operatorów – czy z tego wynika, że 2013 będzie 4000-5000 operatorów? O co tu chodzi?

3.12. e-usługi – str. 76

Na stronie 76 podaje się liczbę 24 jako docelową wielkość tzw. e-usług. Strategia nie wymienia żadnych usług i to jest najslabszy element opiniowanego dokumentu. Nie wskazuje się również, które usługi są ważniejsze i powinny być udostępnione w I kolejności.

3.13. Rozdział V – zadania państwa – str. 72 i dalsze

Rozdział V Strategii ma w zasadzie charakter planu realizacyjnego i powinien w najlepszym razie stanowić obszerny załącznik do dokumentu głównego. W poszczególnych punktach rozdziału zawarto odwołania do innych resortów, które de facto będą odpowiedzialne za ich realizację – ze Strategii nie wynika, na jakiej podstawie te resorty będą zobowiązane do realizacji tych ambitnych planów. Szereg wskaźników budzi wątpliwości z powodu założenia rocznych wzrostu rządu 30-40%, np. str.73 – wzrost liczby gospodarstw wiejskich z dostępem do szerokopasmowego Internetu (5-krotny wzrost), str. 74 – wzrost liczby ubogich gospodarstw domowych z dostępem do szerokopasmowego Internetu (ponad 6-krotny!) – Strategia nie podaje w jaki sposób przekonać (zmusić?) te gospodarstwa do zakupu komputerów i instalacji Internetu.

3.14. Numer 112 – str.86

Dlaczego numer alarmowy 112 wiąże się z problematyką społeczeństwa informacyjnego?

3.15. Edukacja – str. 91

Ten punkt Strategii określa wzrost wyposażenia szkół w komputery i szerokopasmowy Internet, co budzi jednak pewne wątpliwości. Tabela na str. 91 podaje, że nastąpi 2-krotny wzrost liczby stanowisk komputerowych w szkołach - 1 komputer z 15,13 uczniów do 7. Liczba uczniów jest doskonale znana – vide roczniki demograficzne, a więc policzenie nakładów jest b. proste – pytanie: czy te środki rzeczywiście będą? W dalszym ciągu podaje się wzrost odsetka szkół z dostępem do szerokopasmowego Internetu – z 33% na 80%, czyli wzrost będzie poniżej 3-krotnego. Budzi to zdziwienie w sytuacji, gdy dla gospodarstw domowych wiejskich zakłada się wskaźnik wzrostu rządu 5. W rezultacie uzyska się efekt następujący – szkoła wiejska nie będzie mieć szerokopasmowego Internetu, będzie natomiast na wsi w domach –dość dziwne podejście – powinno być na odwrót – wyniki badań Diagnozy Społecznej wykazują, że to uczniowie są czynnikiem sprzyjającym instalacji komputerów i Internetu w domach. Należy więc położyć nacisk na kompleksową informatyzację szkół, ponieważ będzie to czynnik wspierający informatyzację gospodarstw domowych.

01– 003 Warszawa, al. Solidarności 82A/5, tel./faks: (0 - 22) 838 47 05, (0 - 22) 636 89 87

3.16. Szkolnictwo wyższe – str. 98

Projekt Strategii kładzie duży nacisk na wzrost liczby studentów kierunków technicznych – niestety nie zdefiniowano o jakie kierunki chodzi (w domyśle – zapewne teleinformatyczne). Uzyskanie tych wskaźników wydaje się nierealne z racji obecnej niechęci młodzieży do podejmowania studiów na kierunkach technicznych i nauk ścisłych na uniwersytetach (mat-fiz-chem). Potwierdzając to obecne raporty o liczbie kandydatów na 1 miejsce. Oto przykład podany przez Politykę nr 24/2007:

Psychologia	15,5
Dziennikarstwo	9,4
Kulturoznawstwo	7,9
socjologia	7,0
Politologia	6,7
Prawo	6,6
Fizjoterapia	6,4
Stosunki międzynarodowe	6,3
Geografia	5,3
Europeistyka	5,2
Gospodarka przestrzenna	5,1
Turystyka i rekreacja	5,0

Ponadto należy się liczyć z niżem demograficznym wstępującym na uczelnie. Oczekiwania na wzrost liczby absolwentów kierunków technicznych mogą praktycznie spełnić wyłącznie państwowe politechniki – pomimo ogromnego rozwoju uczelni prywatnych nie powstała ani jedna prywatna politechnika czy akademia medyczna. Oczekiwania na jakościowy i ilościowy skok specjalistów z branży są więc mało realne. W przeciwieństwie do kierunków typu marketing i zarządzanie, kierunki politechniczne wymagają niezależnie od kadry naukowej stosownej bazy laboratoryjnej – dokonanie skoku ilościowego w kształceniu określonej specjalności na uczelniach technicznych jest więc niemożliwe w krótkim okresie czasu.

3.17. Innowacyjność - str. 101 i dalsze

W strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego ujęto również problematykę innowacyjności, co jest jednak dyskusyjne, w sytuacji powstawania odrębnych programów poświęconych temu zagadnieniu. W dokumencie zamieszczono w tabeli informacje o liczbie patentów, jako jednego z mierników – podając to jako niewiadomą. W zasadzie sprawa jest jasna – Rocznik statystyczny podaje dokładnie liczby udzielonych patentów w rozbiciu na kategorie zgodnie z międzynarodowymi podziałami. Należy zwrócić uwagę na stały spadek liczby patentów – o ile do 1989 udzielano rocznie ok. 4000 patentów, to w 2004 udzielono tylko 778 (co pośrednio potwierdza upadek polskiego przemysłu i spadek działalności badawczo-rozwojowej). Z dziedziny „fizyka” udzielono 71 patentów, a z „elektrotechniki” – 63. GUS nie wyróżnia grupy technik teleinformatycznych, ale na podstawie powyższych liczb można stwierdzić wprost, że jest to wielkość nieznacząca i nic nie wskazuje, aby wzrosła w najbliższych latach. [n].

Patenty są powszechnie krytykowane, ale jest to nadal jeden z lepszych mierników porównawczych stan rozwoju różnych państw. Prof. M. Szczepański podaje, co następuje: „...w Japonii jeden wynalazek przypada na 375 osób, w USA na 2159, a w Polsce na 15.000 obywateli.” Podobnie wygląda sprawa cytowania publikacji polskich wg ISI –Filadelfia: w 1981 – 15 miejsce, w 1985 – 18, w 1997 – 19, a w 1999 – 21 miejsce w świecie. Jak widać - problem innowacyjności jest tak istotny, że należy go rozpatrywać odrębnie, nie włączając do Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

4. Wnioski

Dokument jest niedopracowany i w związku z tym nie powinien być przyjmowany do realizacji. Wymaga szerokich konsultacji społecznych i naukowych.

Załącznik nr 1

Amerykańska inicjatywa rządowa *National Information Infrastructures* sprowadza się do dziewięciu głównych zasad i celów. Należą do nich:

1. Promocja prywatnego sektora inwestycyjnego dla przemysłu i usług informacyjno-komunikacyjnych poprzez politykę podatkową i regulacyjną sprzyjającą innowacyjności, długoterminowym inwestycjom.
2. Rozszerzanie powszechnych usług informacyjno-komunikacyjnych (universal service) poprzez politykę prowadzącą do obniżania barier popytu.
3. Zaangażowanie rządu w rozwój projektów badawczych oraz subsydiowanie, poprzez system grantów, badań w sektorze prywatnym. Promocja innowacji technologicznych i nowych zastosowań.
4. Promocja rozwoju rozgałęziających się interaktywnych sieci informacyjnych prowadzących do tworzenia 'network of networks'.
5. Tworzenie systemu bezpieczeństwa i ochrony prywatności użytkowników globalnych sieci informacyjnych.
6. Usprawnienie zarządzania spektrum częstotliwości radiowych.
7. Ochrona własności intelektualnej i praw autorskich w komputerowych i telekomunikacyjnych sieciach danych.
8. Koordynacja działań na wszystkich poziomach administracji oraz na poziomie kontaktów międzynarodowych mających na celu tworzenie struktur globalnych.
9. Zapewnienie dostępu do danych rządowych.
10. (źródło: K. Doktorowicz – Europejska definicja społeczeństwa informacyjnego; Transformacje nr 1-4/1997 str. 56 – 57).